

הלכות ציצית סימן כג כד

נגדר על הקברות אסור משום (א) 'לעג לרש'. ב'במה דברים אמורים, בימיהם שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים (ב) לצרף עצמם, אבל אנו שאין מכנינים בהם אלא לשם מצוה, אסור אפילו אינם נגדרים. והני מלי בשהציציות מגלים, אבל אם (ג) הם מכסים (ב) [6] מטר: ב' יש נוהגים לקשר שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה משנכנסים לבית הקברות, ו'לא הועילו כלום (ד) בתקנתן: ג' ה'הנכנס תוך ארבע אמות של מת או (ה) של קבר, (ו) דינו כנכנס לבית הקברות. (ז) במקום שנוהגים להסיר ציצית מטלית המת בבית, אם התפסים לובשים ציצית איכא למחש בהו משום (א) (ח) 'לעג לרש':

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה וענשה, ובו ו' סעיפים:

א אם אין אדם לובש טלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית. וטוב ו'נכון להיות כל אדם זהיר ללבוש טלית קטן כל היום (א) כדי שיזכר המצוה בכל רגע. ועל-כן יש בו חמשה קשרים כנגד חמשה חמשי תורה, וארבע כנפים, שבכל צד שיפנה יזכר. ו'נכון ללבושו (ב) על המלבושים. לפחות יזהר שיהיה לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה: ב' המצוה לאחז הציצית (ב) (ד) כדי שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע. רמזו לזכר: והיו הדברים האלה וגו' (ה) על לזכר: ג' טוב להסתכל בציצית בשעת עטיפה (ו) כשמכרך: ד' יש נוהגין להסתכל בציצית כשמגיעים ל'וראיתם אתו' ו'לתן אותם (ז) [3] (ז) על העינים, ומנהג יפה הוא והחובי מצוה: הגה גם נוהגים קצת לנשק הציצית בשעה שרואה בה, והכל הוא חבוב מצוה (ח) ה' כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרה קשרים, רמזו (א) (ח) לתורות. ו'גם יש בהם ט"ז חוטים ועשרה קשרים, עולה כ"ו סעיפים:

א מנחות טא ב טור
ג בתי"ק סימן ח
ו'כ"ט נבתי"ק
כ"ט הרשב"א
ד מנחות סימן ט"ג
כ"ט מדרש שו"ת
ט"ב והפד"ק סימן
פ"ק ג דסק"ה
ה ארנות' חיים כ"ט
כ"ט משה נאון ו' ס"ק
ו'כ"ט ית"ו וריב"ש
כ"ט ובו ר' פרץ מ"ן
ז טור כ"ט כ"ל
העשר ח ס"ה
מקומו ט"ו פרשת
שלח דף ט"ז כ"ט שמע
הבתי"ק

באר היטב

שערי תשובה

(א) מטר. פ"י שלכבש את הציצית סתם הקנה, וה"ה בתפילין נמי מטר לילך בבית הקברות אם מכסה אותן, ע"ת. וצ"ח תשובת בית יעקב סימן צב ובספר גור'ארה על הרא"ם פרשת וזש: (3) בתקנתן. דלפי דעתם שפוכרים שנתבטלו הציצית בקשירתן אי"כ כשחוזרין ומטוירין אותן ה"ל מעשה ולמ"ה, עין מ"א: (2) לעג לרש. הינו אם הציצית מגלין כדלעיל: גם כד' ימין ונביט בהם והיו בידו עד שמגיע ל'נאמנים ונחמדים לעד" וזו נשק הציצית ויסיים מידו, כן כתב האר"י ז"ל, מ"א: (3) על העינים. נמצא בשם התקדמונים שכל המעביר ציצית על עיניו כשקורא פרשת ציצית זהו מבטט שלא יבוא לידי ספור עינים. הסומא יש לו לאחז בידו בשעה שהוא אומר וראיתם אתו וכן לנשק אותם משום חבוב מצוה, אבל להעביר הציצית על עיניו לא דמחזי כחוקא ואשוליא, שבות'יעקב ח"ב סי' לח עין שם: (2) לתורות. פ"י לפסירות, רמב"ם:

[6] מטר. עב"ט, וזכ"ב התפארת'שמאל והביאו כבד"י דגם ט"ק שלובש אין בו משום לעג לרש כיון שהוא מכסה ע"ש:
[3] על העינים. עב"ט ומ"ש הסומא כו', שם בשבות'יעקב איתא שיש לו לקח הציצית בשעה שקורא פרשת ציצית אע"פ שנקטר וראיתם אתו, כיון (א) כדי שמאלית. בין קמיצה לנחת. וכשיגיע לפרשת ציצית יתחם גם וזו נשק הציצית ויסיים מידו, כן כתב האר"י ז"ל, מ"א: (3) על העינים. נמצא בשם התקדמונים שכל המעביר ציצית על עיניו כשקורא פרשת ציצית זהו מבטט שלא יבוא לידי ספור עינים. הסומא יש לו לאחז בידו בשעה שהוא אומר וראיתם אתו וכן לנשק אותם משום חבוב מצוה, אבל להעביר הציצית על עיניו לא דמחזי כחוקא ואשוליא, שבות'יעקב ח"ב סי' לח עין שם: (2) לתורות. פ"י לפסירות, רמב"ם:

משנה ברורה

המלבושים. עין לעיל בסימן ח [סעיף יא] במשנה ברורה מה שכתבנו שם: (א) בשעת התפלה. וקריאת שמע. ואיתא בזהר פרשת שלח'לך, דהקורא קריאת שמע בלי ציצית מעיד עדות שקר בעצמו⁽¹⁾, שקורא פרשת ציצית ואינו מקים הקרא. כתב התי"אד"ם: לא טוב עושים המון העם שמתפללין בדרך בלא טלית גדול, ועל פי רב השלית'קטן אינו עשוי כדיון בכל פרטי שיהיה ראוי לזכרה עליו, וגם הוא ישן בו בלילה; ועין לעיל בסימן ח סעיף טז במשנה ברורה: (2) ב' כדי שמאלית. כתוב בתבתי האר"י ז"ל שיאתום בין קמיצה לנחת⁽⁴⁾, וכשיגיע לפרשת ציצית יתחם גם כד' ימין ונביט בהם, והיו בידו עד שמגיע ל'נאמנים ונחמדים לעד", וזו נשק הציצית ויסיים מידו⁽⁵⁾: (ה) על לזכר. והלכ הוא בשמאל. ומצוה זו מציל האדם מן החטא, דכתיב ו'לא תתורו וגו' למען תזכרו וגו' והייתם קרשים"; וצ"ח דכל שאר המצוות אין בהם זאת הסגולה להצילו מצד הרע, ציצית עדיף, וכדאיתא בעבדא דמנחות (מ"ד ע"א) מעשה באדם אחד וכו': ג' (1) כשמכרך. שנקטר וראיתם אתו וזכרתם", (ב) ראהו מביאה לידי זכירה⁽⁶⁾ וכויהו מביאה לידי מעשה⁽⁷⁾: ד' (2) על העינים. נמצא (3) בשם התקדמונים, שכל המעביר ציצית על עיניו כשקורא פרשת ציצית זהו מבטט שלא יבוא לידי ספור עינים. הסומא (א) יש לו לאחז הציצית בידו בשעת קריאת שמע אף-על-פי שנקטר וראיתם אתו, כיון שלשנו בראיה אצל אחרים, אבל להעביר הציצית על עיניו לא, דמחזי כחוקא ואשוליא: ה' (ח) לתורות. פרוש, (ז) לפסירות שהם קשורים ואחורים זה בזה:

א (א) לעג לרש. שנואה כמחרף, שאינם יכולים לקדם את המצוות: (ב) לצרף עצמם. שהיה אז מנהג בגדיהם צעזעיים בני ארבע כנפות: (ג) הם מכסים. כיון שמחביא את הציצית של השלית'גדול תחת כנפי כסותו. ומהאי טעמא גם בטלית'קטן שלובשו תחת למדיו אין בו משום לעג לרש, כיון שהוא מכסה; אם לא שהולך בלי לבוש העליון, גם בהם אסור עד שיתחכם בהכנפות וימפורי'מגדים משמע דיש להתמיר בטלית'גדול אף מכסה, כיון שהוא יתחד לתפלה; אכן בבתי"ק לא משמע כן, וגם בדר' החיים סתם וכתב דמכסה מטר]: ב' (ד) בתקנתן. דאף-על-פי (3) שקושרים זה (על) [עם] זה לא נתבטל מצות ציצית על-ידי זה⁽¹⁾, דהא לאו קשר של קנמא הוא, דרעוהו להסיר את הקשר מיד בצאתו מבית הקברות, וכעין שכתב בסימן י' סעיף ג; ועוד, לפי דעתם שפוכרים שנתבטלו הציצית בקשירתן אס'פן לזכרין כד' בלי ציצית: ג' (ה) של קבר. ואפילו (ג) כקבר של קטן יש להתמיר משום לעג לרש⁽²⁾, דשקא נשמת אדם גדול הוא, אבל כקבר אשה דכתייה גם-כן פטורה לביא משום לעג לרש⁽³⁾: (ו) דינו כנכנס לבית הקברות. עין לקמן בסימן מה במשנה ברורה: (ז) במקום שנוהגים וכו'. והאחרונים (ד) הסכימו דאפילו במקום שאין נוהגים להסיר גם-כן איכא משום לעג לרש, הואיל שהמתים פטורים מן המצוות: (ח) לעג לרש. הינו אם הציצית מגלין כדלעיל:

א (א) כדי שיזכר וכו'. דגמא לזכר, כאדם המזהיר לחבור על ענין אחד, שקושר קשר באזור כדי שיזכרו [טור]: (ב) על (ב) טור: (3) בתי"ק: (2) אלהי רבה ופרי'מגדים: (7) סג'דארטם והגרי"א: (6) מנחות דף מג: (5) באר היטב: (2) שבות'יעקב ח"ב סימן לח: (7) רמב"ם:

הלכות ציצית סימן כה

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק ט]

מצנה לצשות טלית נאה וציצית נאה⁸.

8 ומי שמלבושיו נאים כאשר תשיג ידו, ואילו טליתו בלוייה וקרועה, כתב הקפ החיים (ס"ק ג) בשם האחרונים, שגדולה היא בושתו וגנותו.

ובגד שלובשו לצורך עצמו ולא לקיים בו מצות ציצית, אף שיש בו ארבע כנפות ומטיל בו ציצית, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"א סי' קפז) שלא נאמרה בו מצות זאנוחה, כיון שאינו מיוחד למצוה, ובזמן חז"ל שהיו כל בגדיהם עשויים בארבע כנפות [כמבואר בתוס' בברכות יח, א ד"ה למחר], לא יתכן שהיה חיוב להקפיד עליהם שיהיו נאים, אלא מצוה זו נוהגת רק בטלית שלובש בתפילה או בטלית קטן שלובש לצורך קיום המצוה.

[משנב שם]

אבל אסור לרקם פסוקים של תורה בטלית⁹.

9 ובטעם האיסור, כתב הבי"י (יריד סי' רפג) בשם שו"ת הרמב"ם, שכיון שהציצית תשמישי מצוה היא ואין בה קדושת הגוף, יש לחוש שמא יכנס עמה לבית הכסא ולבית הטבילה, ויבואו דברי התורה לידי בויק.

ומטעם זה כתב הגרי"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"א סי' קטו), שאין לכתוב פסוקים במודעה בעיתון או בהזמנה לשמחה, כדי שלא יבואו לידי בויק.

וטעם נוסף כתב הרמב"ם (שם), משום שאסור לכתוב פסוקים מן התורה כשאננם ספר שלם, וכן הביא המשנ"ב לקמן (סי' תרלח ס"ק כד) את שני הטעמים האלו לגבי איסור כתיבת פסוק לנוי סוכה על גבי דלעת וכיוצא בזה. וראה מה שכתב לקמן (סי' מ ס"ק ג) לגבי כתיבת פסוקים על נייר ולתלותם בפתח בית הכנסת, ומה שכתבנו שם.

סימן כה

דיני תפילין בפרטות

[משנב ס"ק ב]

ומי שאין ידו משגת לקנות ציצית ותפילין, הקריעו האחרונים התפילין קודמין, כי ציצית הוא רק מצנה אם יש לו טלית של ארבע כנפות¹ ותפילין הוא חובה, ומי שאינו מניחן הוא בכלל פושעי ישראל בגופו².

1 ומי שיש לו רק בגד אחד של ארבע כנפות ואין בו ציציות, ואין באפשרותו לקנות גם ציצית וגם תפילין, כתב התהלה לרד" (ס"ק ג) שיתכן וקניית הציצית קודמת לקניית התפילין, כיון שאת התפילין יכול לשאול לזמן התפילה.

2 מטעם זה כתב בספרו מחנה ישראל (פטי"ו סי"ב), שאם הוא אנוס ואינו יכול לקיים אלא אחת משתי מצוות אלו, דהיינו או ציצית או תפילין, עדיף שיקיים מצות תפילין.

[משנב שם]

מי שאין ידו משגת לקנות ציצית ותפילין, אין מחייב לחזור על הפתחים³ כדי לקנות⁴, אבל מי שיזדו משגת אף סומך על מה ששואל מאחרים אחר שיעצוהו בזה, כתב הב"ח דעשנו גדולה⁵.

3 אמנם אם יכול לצמצם בהוצאותיו, ועל ידי זה יוכל לקנותו בלא שיצטרך לחזור על הפתחים, כתב בספרו אהבת חסד (ח"ב פ"ב אות ג בהג"ה) שחייב לעשות כן.

4 ולגבי מי שאין לו כסף לקנות נר לשבת, כתב בביה"ל לקמן (סי'

רסג סי"ב ד"ה על הפתחים) שצריך לחזור על הפתחים ואף למכור את כסותו לשם כך, וכן לגבי ארבע כוסות בפסח כתב השו"ע לקמן (סי' תעב סי"ג) שיש לו למכור כסותו, וכן לגבי נר חנוכה כתב במשנ"ב לקמן (סי' תרעא ס"ק ג) שמוכר כסותו או משכיר את עצמו, והקשה בביה"ל לקמן (סי' תרנו ס"א סוף ד"ה אפלו), מדוע גרע דין תפילין מדין נר שבת שחייב לחזור על הפתחים עבורו (כמבואר בשו"ע לקמן סי' רסג סי"ב), וראה שם מה שכתב בביאור דברי הירושלמי, וכתב שם, שמי"מ לכל הדעות חייב לבקש מחביריו שישאלו לו תפילין, כדי שלא יבטל מצות עשה זו, ובספרו מחנה ישראל (פ"ד) כתב, שמי שאין לו תפילין מן הנכון שיבקש עזר מקרוביו ואוהביו שיגנו לו תפילין, מפני שבשאלין קשה לצאת ידי שמים, כי הקשר לא נעשה עבורו ואולי אינו מתאים למידתו.

ופטור זה מלחזור על הפתחים לצורך מצות תפילין, כתב הא"א (בוטשאטש, סי"א) שהוא משום כבוד הבריות, ולכן מי שמוחל על כבוד עצמו ומחזר על הפתחים לצורך מצוה זו, אינו נחשב כפסול מדבר ועושהו, ולגבי מי שכבר מחזר על הפתחים לצורך פרנסתו, צידד שם שיתכן שהוא מחוייב לחזור גם לצורך תפילין.

5 ובטעם הדבר כתב הב"ח, שעל ידי זה פעמים שאין לו תפילין בשעה שקורא קריאת שמע או מתפלל.

[בהגה"ה בשולי העמוד]

8 מצוי שצ"ל: ידו אינו מקים מצות תפילין דין, וגם מקרה לכשלה ועובר על לא תשא⁶.

6 משמעות דבריו שעובר בזה על איסור דאורייתא, וכדעת השו"ע לקמן (סי' רטו ס"ד), וכתב המשנ"ב שם (ס"ק כ), שלדעת כמה ראשונים, המוכיר שם שמים בברכה, אף על פי שהיא ברכה שאינה צריכה, מ"מ אין איסורו אלא מדרבנן, כיון שמוכירו דרך שבת והודאה.

[בהגה"ה שם]

כי לפעמים הקשר קטן או גדול לפי מדת ראשו והוא מתעצל למקומו⁷ או שחברו ספקדי על זה, וכבר קמ"ס ספרי"גדים דתפילין שפגזין שלא במקומן הם כפגזין כביסין⁸.

7 משמע, שאם יתקנו לפי מידת ראשו יצא ידי חובתו, ואף על פי שמיד כשיחלוץ יחזור את הקשר לכמות שהיה, לא נחשב על ידי זה לקשר שאינו של קיימא שאין יוצאין בו ידי חובה, וכן מבואר ממה שכתב בביה"ל לקמן (סי' שיו ס"א ד"ה הקושר) שקשר שעשאוהו על דעת להתירו באותו היום, אם הוא קשר שדרך העולם לעשותו קבוע, הרי הוא קשר של קיימא, ואין הולכים אחר דעתו של הקושר לבטל ממנו שם קשר [ודלא כסברת השו"ת אבני נור א"ח סי' קפג-קפד].

8 מטעם זה כתב לקמן (סי' קי ס"ב), שנכון לכל ירא שמים שיקח עמו הטלית והתפילין שלו בעת שיוצא לדרך, ולא יסמוך על זה שישאל שם תפילין מאחרים, וכתב שם טעם נוסף, שעל ידי שיצטרך להמתין עד שיוזמנו לו תפילין, פעמים שיעבור זמן קריאת שמע ותפילה.

[משנב ס"ק ג]

אין מעבירין עליהם וצריך להקדימין⁹.

9 עיצה לכך מובאת בשם החו"א (דינים והנהגות פ"ג אות יג), שדרכו היה להניח את הכיס של תפילין בתוך הכיס של הטלית על גבי הטלית בפנים, באופן שהטלית היתה בולטת לצד חוץ, ולכן אין חשש של אינו מעבירין על המצוות כיון שהטלית בולטת.

המשך במילואים עמוד 6

קָשָׁם הַנְּזָהִי: ו' גְּדוּל עַנְשׁ הַמַּכְבֵּשׁ מַצּוֹת צִיצִית, וְעֵלְיוֹ נֶאֱמָר 'לְאַחֲזוֹ בְּכַנְפוֹת הָאֶרֶץ' וגו'. י נחלת מג כ טש
בסגרא

(ד) [ד] (ט) הַזְהִיר בְּמַצּוֹת צִיצִית זֹכֵה וְרוּאֵה פָּנָי שְׂכִינָה:

הַלְבוּת תַּפְּלִין

כֹּה דִּינֵי תַּפְּלִין בַּפְּרָטוֹת, וְבוּ י"ג סְעִיפִים:

א (א) אֶחָד שְׁלֹשׁ טְלִית מַצְנֵץ (ב) [ב] (ב) יְנִיחַ תַּפְּלִין, *שְׂמַעְלִין בְּקִדְשׁ. וְהַמְנִיחִין כִּיס תַּפְּלִין
וְהַטְּלִית לַתּוֹף כִּיס אַחַת בְּצִיכִין לְזָהָר *שֶׁלֹּא יִנְיָחוּ כִּיס תַּפְּלִין לְמַעְלָה, כְּדִי (ג) *שֶׁלֹּא יִפְגַּע
ב

שְׁעָרֵי הַשּׁוּבָה

שָׁשְׁנוּ בְּרֵאשִׁית אֶלֶּל אַחֲרֵים ע"ש: [7] הַחֲדִיר, עֲבָתִים, וּמִי' לַעֲנֵן לְרַקַּם פְּסוּקִים
כּו', עַן בִּיּוֹד סִימָן רַגַּל, וְעֵת בְּנֹחַ לַעֲשׂוֹת כּו', וְעֵת בְּנֹחַ הַיָּרְדִים כָּלֵל ב' סִי כֹה
שָׁבַת שְׂמִי"ם אִם כְּבֹד נִגְשָׁה וְרַקַּם פ' צִיצִית מִתַּר לְכַרֵּף עֲלוֹ. וְיִהְיֶה כְּשֵׁיטֵב ע"ג
סָפֵל יִגְבִּיהוּ מַעֲרָדִים וְלֹא יֵשֶׁב עַל טוֹף הַטְּלִית שְׂרִית מְרַמָּסִים שָׁם, וְעַן כְּשִׁיף
בִּיּוֹד שֶׁם שְׁנֵהֲנוּ הֵתֵר לְרַקַּם ע"ש. וְעַן בְּנֹחַ הַיָּרְדִים ס' כו' שֶׁהָבֵא לְשַׁלֵּל אִם רַקַּם
עַל מִפּוֹת אֵין מוֹרִין כֹּן הֵתֵר לְכַתְחֵלָה, כִּיִּשׁ עַל טְלִית, וְהִבִּיא שָׁם מְהַרְדָּבִי, וּבְלֻקָּט
הַקִּמְחָה הִבִּיא ג"כ מְהַרְדָּבִי וְכַתֵּב שֶׁהַסִּימָסִים הַשּׁוֹבֵתִים בְּרִיעֵבֵד לְכַרֵּף, דְּמִיִּשׁ שֶׁם בִּיּוֹדֵיהִי
רָעָה בְּשֶׁם הַרְמָבִים אֵינוֹ כְּטִילִיתִים שְׁלֵנוֹ שְׁאֵנוּ נִהְיִין בְּהֵם קִדְשָׁה שֶׁלֹּא לְכַנֵּס בָּהֶם
לְכַתְּבִים וְכִיּוּצָא בּוֹ ע"ש. וְעַן כִּיִּר בְּשֶׁם מְקוּדָּתִים שְׁאֵף שְׂמוֹת אֵין מְצִילוֹת
מִצְהִיר מִי"ם מַצּוֹת צִיצִית מְצִיל, וְנִרְאֶה שְׁלֹמֹד כֹּן מְעַבְדָּה דְּמַנְחוֹת מְעַשָּׂה בְּאֵדָם
אֶסְר, וְכֵן הוּא אוֹסֵר יוֹרְאִים אֲתוֹ וְכֹרַסֵם אֵת כָּל מַצּוֹת ה' כּו', אֶשֶׁר אַתֵּם נוֹסִים הַחֲמוּסִים, שְׂאֵם אֶשֶׁר שִׁיחָה לֹו תַּפְּלִין בְּשֶׁאֵלָה מֵאֲחֵר, צִיצִית קוֹדְמִין ע"ש. וְעַן לְקַסֵּן ל'וּ ל' ס' יד לְעַנְן תַּפְּלִין וּמוֹתָה.
[6] יְנִיחַ תַּפְּלִין, עַן בְּהִי"ט, וְכַסֵּב בְּרִי"ב בְּשֶׁם הַחֲמוּסִים, שְׂאֵם אֶשֶׁר שִׁיחָה לֹו תַּפְּלִין בְּשֶׁאֵלָה מֵאֲחֵר, צִיצִית קוֹדְמִין ע"ש. וְעַן לְקַסֵּן ל'וּ ל' ס' יד לְעַנְן תַּפְּלִין וּמוֹתָה.

בְּאֵר הַיֵּטֵב

(7) הַזְהִיר בְּמַצּוֹת צִיצִית, וְיִהְיֶה לְעֲשׂוֹת טְלִית נָאֵה מִשּׁוֹם זֶה אֵלֵי וְאָנְחוּ.
וְעַן כּוֹתֵר שְׁלֵחֵלֶף דְּהַקְלוּרָא קְרִיאוֹת שְׂטַע בְּלֹא צִיצִית מְעִיר עֲרוֹת שְׁקָר
בְּעֲצוּמוֹ, מ"א. בְּהַשְׁבֹּת הַרְדָּבִי ח"א סִימָן מֵה אוֹסֵר לְרַקַּם פְּסוּקִים שֶׁל תּוֹרָה
בְּטְלִית, וְהַמְחַבֵּר לְקַטְרֵי הַקִּמְחָה כַּתֵּב: הַרְאִיתִי פָּנִים לְהַמִּיר ע"ש:
(8) יְנִיחַ תַּפְּלִין, הֵכֵב נְהַי"ג בְּשִׁיחֵירֵי פֶסֶק דְּמִי שְׂאֵין יָדוֹ מְשַׁנֵּת לְקִנּוֹת
צִיצִית וְתַפְּלִין צִיצִית קוֹדֵם, ע"ש. וְהַמְחַבֵּר בְּנִיחָא נְעִית וְהַלְקִי"ט ח"א
ס' יד וְכַתְּשׁוּבָה יִרְאֵלְהוּ סִימָן מֵה וְהִידִּיר אֶחָד פֶּלֶם כְּאֶחָד חֲלֻקֵי עֲלוֹ וּפְסָקוֹ
הַתַּפְּלִין קוֹדֵם ע"ש. אִם מְחִיב לְחַזֹּר עַל הַפְּתָחִים כְּדִי לְקִנּוֹת תַּפְּלִין וְצִיצִית,
תְּנִינָא בִירוּשְׁלָמִי דְפָאֵה דְאֵינוֹ מְחִיב ע"ש ע"ת:

בְּאֵר הַלְקָה

* שְׂמַעְלִין בְּקִדְשׁ, עַל הָאָדָם קָאֵי, שְׁצִירָף לִילֵךְ מְדוּרָא לְרַדְּנָה וְלַהֲתַעֲלוֹת
בְּקִדְשֵׁה, כִּי תַחֲתֵלָה הוּא רַק מְקַסֵּה אֵת עֲצוּמוֹ בְּכַסְפֵי שֶׁל מַצּוֹה,
וְעַל יְדֵי תַּפְּלִין הוּא מְקַשֵּׁר אֵת עֲצוּמוֹ בְּקֶשֶׁף הַיִּחִיר וְהַקְּדוּשָׁה (א"י וְהַגְרָא
וְכוּון בּוֹה לְחַרֵץ קוֹשֵׁת הַשֵּׁ"א וְהַדְּרוּל מְרַבְּכָה^[10]): * שֶׁלֹּא יִנְיָחוּ, עַן בְּמִגְן
אֲבָרָהִם שְׂבָתָה, וְנִרְאֶה לִי דְאֵין קְפִידָא כּוֹה, יִנְיָח וְהַתַּפְּלִין עֲרוּן מְנַחֵין בְּתוֹךְ
סִימָן, וְהַמְלַבּוּשׁ וְהַסִּימָן וְהַשֵּׁ"א סִימָן י' מִשְׁטַע דְּאֵין לְחַלְקַ בְּזוּה, וְכֵן כַּתֵּב
בְּנִשְׁמַת־אֲדָם אֵף דְרֵאָתוֹ נְגַד הַסְּגָן אֲבָרָהִם (מַתְּוִסְפוֹת דְּיוֹמָא ל"ג ע"ב ר"ה
גְבוּרִי, מְפִירוֹשׁ רַבְנָה אֲלִילְהוֹ שְׂמַעְרֵף לְמַשְׁמֵשׁ תַּחֲלָה בְּשַׁלְיֵד, וְתֵלָל הַשְּׁלִי"ד
עַל יְפֵי הֵרֵב מְקַסֵּה וְאֶף עַל יְפֵי כֹן שֶׁךְ בְּזוּה אֵין מְעַבִּירִין) הִיא רֵאָה חֲלוּשָׁה
מֵאֵד, דְּטַעֵם מְגַן אֲבָרָהִם הוּא כִּיּוֹן שְׂמַעְלִין עֲרוּן מְנַחֵין בְּתוֹךְ סִימָן אֵין
הַטְּעוּנָה שֶׁל הַקְּשִׁירָה מְנַפְּנָת לְפָנָיו, וְתֵלָל צִירָף לָזֶה מְתַחֲלָה לְשַׁלֵּן מִן הַכִּיס,
מֵה שְׂאֵין כֹּן טַעֵם לְעַנְן מְשִׁמֵשׁ וְהַמְשִׁמֵשׁ הוּא הַמְּצוּרָה, וְאֶפְסֵלוֹ אִם הַפִּתִּי"ד
שֶׁן הַתְּנַתֵּן מְקַסֵּה אֵת הַמְּצוּרָה שֶׁךְ מְנַחֵין ז'וּ, עַל כֵּן שֶׁךְ בְּזוּה אֵין
מְעַבִּירִין, מִכָּל מְקוֹם קָשָׁה מֵאֵד לְהַקֵּל בְּהַסְּגָן אֲבָרָהִם אַחֲרֵי דְרַבִּים חוֹלְקִין
עֲלוֹ, וְאֶפְסֵלוֹ אִם אֲרַע לֹו כֹן כְּשֶׁהוּא יֹושֵׁב בְּכַתֵּב הַנְּקֻסָת פְּרָכִים וּמְחַבֵּשׁ עַל יְדֵי
זֶה, מְסַתְּפִיקָא אִם יֵשׁ לְהַקֵּל בְּזוּה אַחֲרֵי דְמִסְמִין בְּנִשְׁמַת־אֲדָם בְּכָלֵל סח וְכֵן
מִשְׁטַע מְהַפְּרִימְגוֹדִים בְּמַשְׁבְּעוֹת יִחַב סִיחָה דִּינָא דְאֵין מְעַבִּירִין עַל הַמַּצּוֹת
הוּא וְכַרְתוּרָה, וְכַבֵּר פֶּסֶק בְּשַׁלְטֵן עֲרוּף לְעִיל סוּף סִימָן יג הַכְּפִית דְרַבֵּר
תּוֹרָה אֵין נִדְחָה מִפְּנֵי כְבוֹד הַבְּרִית כְּכָל גְּזוּי, אִם לֹא בְּנֵהָ גְדוּל, וְלִישֵׁב כְּלִי
טְלִית אֶפְסֵלוֹ וְסָן אֲרַף סְבִירָה לֵה לְסַפֵּ"א דְהוּא רַק גְּזוּי קָטָן, כְּמוֹ שְׂבָתָה הַסְּגָן
אֲבָרָהִם שָׁם, וְכַל שֶׁכֵּן כָּאֵן שְׁהוּא עַל גְּזַעִים אַחֲרִים עַד שְׂנִיחַ הַטְּלִית גְּדוּל;
וְאֶף עַל יְפֵי כֹן צִירָף עֵינִין: * שֶׁלֹּא יִפְגַּע וְכו', עַן בְּמִשְׁנֵה בְּרוּךְ כְּמֵה
שְׂמַתְּכֹוּ "פִּרוּשׁ אֶפְסֵלו" וְכו', וּמְקוּרָו מֵה דְּיוֹמָא ל"ג ע"ב בְּמִטְרָא: וְכֵן עֲבַל
לְהִיכֵל וְכו' וּמְשוּרֵף כְּלִפֵי חוּץ וְכו'. וְהֵהָה אֵף דִּישׁ לְנַחֲוֹת קָצֵת, דְּהַקָּא
שְׂמַתְּפִין מְנַחֵין בְּתוֹךְ כִּיס הַטְּלִית שְׂעוּרִין לֹא הוֹצִיָּאן מִן הַכִּיס קִיל טְפִי, וְאֶפְסֵלוֹ
אִם נִגַע בְּהֵן כְּדִי מִתַּר לֹו לְסַלֵק יָדוֹ מִטָּן וְלִטַל הַטְּלִית, וְכִמוֹ שְׂבָתָה הַפְּרִימְגוֹדִים לְדַעַת הַסְּגָן אֲבָרָהִם כְּאֶשֶׁר אֲבָרָהִם אֲתוֹ א וּבְמַשְׁבְּעוֹת יִחַב אוֹר, י' דְלַהֲסָגָן
אֲבָרָהִם מִתַּר לְכַתְחֵלָה לְהִיחַ מְנַחֵין בְּשׁוֹה הַשְּׁלִירָשׁ וְהַשְּׁלִירֵד בְּתוֹךְ הַמִּיק, וְאֵף אִם יִאַרַע שְׂמַעְנָה תַּחֲלָה בְּהַשְּׁלִירָשׁ לְסַלְקוֹ מִיָּדוֹ וְיִטַל תַּחֲלָה הַשְּׁלִירֵד וְאֵין

מַשְׁנֵה בְּרוּךְ

(ט) הַזְהִיר בְּמַצּוֹת צִיצִית, מַצּוֹה (ס) לְעֲשׂוֹת טְלִית נָאֵה
וְצִיצִית נָאֵה^[6], וְהוּא הָרִין כָּל הַמַּצּוֹת צִירָף לְעֲשׂוֹתָן בְּהַדְּרָה בְּכָל מֵה
דְּאֶפְשָׁה, שְׁנֶאֱמָר "זֶה אֵלֵי וְאָנְחוּ", הַתְּנָאֵה לְפָנָיו בְּמַצּוֹת, אָבֵל
(1) אֶסוֹר לְרַקַּם פְּסוּקִים שֶׁל תּוֹרָה בְּטְלִית^[9]; וּמְכַל מְקוֹם אִם כְּבֹר
נְרַקַם מִתַּר לְכַרֵּף עֲלוֹ, וְאֵף עַל מִפּוֹת אֵין מוֹרִין הֵתֵר לְכַתְחֵלָה
לְרַקַם דְּכַרְתוּרָה עֲלוֹ:
א (א) אֶחָד שְׁלֹשׁ וְכו', וְאֶפְסֵלוֹ אִם הַטְּלִית אֵינוֹ חִיב אֶלֶּא
מְדַבְּרָנָה, כְּגוֹן שְׂאוּלָה אַחֵר שְׁלֵשִׁים יוֹם, וְכַגֵּ"ל בְּסִימָן יד וְכָל
כְּהַי גְּזוּא, גְּסִי"ש: יֵשׁ לְהַקְדִּימוֹ לְתַפְּלִין [אֲרַהֲחִין]: (ב) יְנִיחַ תַּפְּלִין,
וְמִי שְׂאֵין יָדוֹ מְשַׁנֵּת לְקִנּוֹת צִיצִית וְתַפְּלִין, הַכְרִיעוּ (8) הַחֲמוּסִים
הַתַּפְּלִין קוֹדְמִין, כִּי צִיצִית הוּא רַק מַצּוֹה אִם יֵשׁ לֹו טְלִית שֶׁל אֲרַבַּע
כְּנָפוֹת^[1] וְתַפְּלִין הוּא חוּבָה, וְמִי שְׂאֵינוֹ מְנִיחֵין הוּא בְּכָלֵל פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל
בְּגוּפוֹנָה^[2], וְכַדְלָקָטָן בְּסִימָן לז: וְכַל שְׂבָן לְעַנְן לְקִנּוֹת תַּפְּלִין מְהַדְּרִין
וְטְלִית נָאֵה הַתַּפְּלִין קוֹדְמִין לְכָלֵי עַלְמָא, וְהַעוֹלָם נִכְשְׁלִין בְּזוּה, מִי
שְׂאֵין יָדוֹ מְשַׁנֵּת לְקִנּוֹת צִיצִית וְתַפְּלִין, (3) אֵין מְחִיב לְחַזֹּר עַל
הַפְּתָחִים^[3] כְּדִי לְקִנּוֹת^[4], אָבֵל מִי שְׂאֵינוֹ מְשַׁנֵּת אֵף סוּמֵף עַל מֵה שְׂשׂוּאֵל
מְאֲחֵרִים אַחֵר שְׂצִינְאוֹ בְּהֵן, כַּתֵּב בְּהַ"ח דְּעִנְשׁוֹ גְדוּל^[5]: (ג) שֶׁלֹּא
יִפְגַּע, פִּרוּשׁ, אֶפְסֵלוֹ לֹא יִאָחַז בְּהֵם כְּדִי, (4) רַק לְפִי הוֹשַׁתֵּת יָדוֹ הֵם
מְנַחֵין לְפָנָיו תַּחֲלָה, אֵין מְעַבִּירִין עֲלֵיהֶם (5) וְצִירָף לְהַקְדִּימוֹ^[6], וְכָל
זֶה וְרוּקָא אִם רוּצָה לְהִנִּיחַ עִתָּה תַּפְּלִין, אָבֵל (7) אִם עֲרוּן אֵין רוּצָה
לְהִנִּיחֵם רַק לְאַחֵר וְסָן, לֹא שֶׁךְ בְּזוּה אֵין מְעַבִּירִין עַל הַמַּצּוֹת:

שְׁעַר הַצִּיּוֹן

(8) אַחֲרוּנִים: (1) אַחֲרוּנִים: (6) אֵלֵיהֶ רַבֵּה וּפְרִימְגוֹדִים וְתִי אֲדָם וְעוֹד שְׂאֵר פּוֹסְקִים: (3) עַל־תְּמִיד בְּשֶׁם הַיְרִדְשִׁלְמִי: (2) כְּמוֹ שְׂבָרְתִי בְּבֹאֵר הַלְקָה:
(7) הַחֲמוּסִים, וְיִמְנִי רֵאָה לָזֶה מְסַגְּן אֲבָרָהִם סִיחָה ע"ש:
(9) גַּם מְצִי שְׂעִל־יְדֵי־יָדוֹ אֵינוֹ מְקוֹם מַצּוֹת תַּפְּלִין כְּדִין, וְגַם מְכַרֵּף לְכַשְׁלָה וְעוֹבֵר עַל לֹא תִשְׂאֵל^[6], כִּי לְפַעְמִים הַקָּשֶׁר קָטָן אוֹ גְדוּל לְפִי מִדַּת רֵאוֹשׁוֹ וְהוּא מְתַעֲבֵל
לְמַנְיָה^[7] אוֹ שְׂחִבְרוֹ מְקַפֵּיד עַל זֶה, וְכַבֵּר כַּתֵּב הַפְּרִימְגוֹדִים הַתַּפְּלִין שְׂמַנְחִין שֶׁלֹּא בְּמִקְוֵין הֵם כְּנִמְחִין בְּכִיסָה^[8]:

הלכות תפלין סימן כה

בהם תחלה (ד) *ויצטרף להניחם (ה) קדם השלית כדי שלא יעבר על המצוה: הגה מיהו אם תפלין מונמינים בידו (ו) ואין לו ציצית, (ז) אין צריך להמתין על הציצית, אלא מניח תפלין, וכשמביאים טלית מעטפו (דברי עצמו): **ב** *מי שהוא זהיר בטלית-קטן: **לכשגזר וניח תפלין (ח) בביתו, ונלך לבוש בציצית ומקטר בתפלין לבית-ההנכנס (ט) ושם יתעטף (י) (ב) בטלית-גדול:** הגה והעולם נהגו (י) להתעטף אף בטלית-גדול קדם (יא) ולברך עליו, ואחר-כך מניח התפלין והולך לבית-ההנכנס: **ג** 'הרא"ש היה מסבך הנכרכות עד 'עוטר ישאל בתפארה', (יב) ואז היה מניח תפלין (יג) ומברך 'עוטר ישאל בתפארה': **ד** 'צריך שהיה תפלין עליו (יד) בשעת קריאת שמע ותפלה: **ה** (טו) יבדוק בהנחתם, שצננו

ג ויהי פשוט ואחשבו
ד טו ה כנראה יור
ו ר יתה עש ח

שערי תשובה

(3) בטלית-גדול. עב"ט. וקב"י כתב בשם חשד מהרי"א מולכו כ"י מי שניה מנה בכיסו טלית של חל התפלין, וטלית של שבת היה למעלה מכל, אם יכול להצביע על של שבת וקח של חל? והביא מתוספות דיוקא דף ג' דלא שיק' אין מעבירין כ"ר אלא כי ע"י למעבר פרוניהו, ושוב דחה זאת; והב"י כתב בלמדו מרבי' הסגן-אברהם אלו

באור הלכה

בה משום חשש דבעידי על הפעות, אבל כל זה אין שיק' לדינא, דהא לדעת המחבר דקטנין קונה וכן פסקי פמ"ט כל האחרונים ונחלבוש והביח' והט"ו והש"מ א"רם והארוכות-הסיים, ולא כסגן-אברהם) אין חלוק בזה, שהוא סובר דאפילו אם התפלין נמחין בתוך כיסן שיק' בזה אין מעבירין, ובאמת פשוט הוא לעניות דעמי דגם סגן-אברהם מודה בזה וירא בהפרי-מגרים, דער פאן לא קשרי הסגן-אברהם אלא היבא שמתפללין נמחין בכיסו בפני עצמו שלא נגע בהן כולל בידו רק על-ידי כיס, ואי אפשר לתנין על-ידי כיס, מה שאין כן בזה שהם ממש בידו, או שלפי הושתט ירו הם מונמינים לפני תחלה, מה יועיל במה שחם ערוך בתוך הכיס, ויראה לרברינו משה שכתב סגן-אברהם בעצמו לקטן בסימן כת סי"ח ד, דמה שכתב המחבר "ועליו של יד" פורשו שיתנו קצת לצד מקלה, הרי דצריך לתנו לצד מעלה כדי שיעשה בהם תחלה, ולהפרי' מגדים אין צורך לזה רק שיתן סימן בקריכות הרעויות כדי שיקבצו בהם בניגויה עם איוו שלי"ד ראיוו שלי"ראש ולא יוציא השלי"ראש תחלה מהתיק, וכמו שכתב במשפעות' וכן הוא י. ויש לישב לדידה, וכגנת השלשון ערוך כדי שלא ישכח ויוציא השלי"ראש מתוך, ורמ"א, ואולי וזה כוננו מהרי"מגרים בעצמו מה שנשאר בערוך עיוו מלקטן סימן כה סק"ד כסגן-אברהם, ואולם כל זה אין נפקא מינה לדינא דפסקינו בלאו הכי ולא כסגן-אברהם אפילו אם הם נמחין בתוך כיסן, מיוצא מברכינו, דאם הישט' ירו בתוך כיס השלית ופגע קדם בהתפלין, מחיב להוציאן קדם ולהניחן משום אין מעבירין על הפעות; וכן לענין תפלין יש לו להזהר לבחולת להיות מנה שלי"ד קצת לצד מעלה ולא כשנון ממש, כדי שלא לפגע בתוך הכיס מהשלי"ראש ברישא, כדי שלא יעבר על הדין דאין מעבירין: * **ויצטרף להניחם**, בארואה יש לענין, אם פשט השלית ותפלין רק לפי שעה ודעתו להחזירם תכף, דפסקינו לקטן דאין צריך לתמו ולברך, ואחר-כך בעת לבושה נודתן לו התפלין מתקדם, אם מחיב להניחן תחלה, ואולי כיון דלא הסיח דעתו אפשר כאלו הוא עוסק ערוך בהפעות' ואפשרטגנו בענין השם ותברך דאין להלך בזה, סמך דיוקא לי"ג ע"כ בתוספות ד"ה עבדור, פורשו רבנו אליהו שפארש מיקרא דרבא לענין משמטש, דחביב למשמש בשלי"ד בתחלה מחמת אין מעבירין, אף ודלענין משמטש קמא לן דאין לברך על המשמטש כי לא נסתלק ערוך מהפעות, וכל-שכן בענינו, ואין לומר דשם קאי לפי דינא דרבנא דבמקום היו מקבצין על המשמטש, זה אינו, דבעל המיקרא דשם הוא רבא, ורבא בעצמו סבירא לה כקמא מ"ו ע"א דאין לברך על המשמטש, ואין לומר דרבנו אליהו יקבר כמו שרופצה בבית-יוסף בסוף הסימן לאמר לדעת הרמב"ם דלהכי השמיט הרמב"ם האי דינא דמשמטש דסבירא לה דרוקא אם נסתלקו מתקנתו ורופצה להחזירם דנה הוא הנחה מתרש ממש, ולא מליגי קלל רבא ודענו דבי ריא עין שם, דנה אינו, דעל-צדקתה הרבנו אליהו לא סבירא לה כן, דאם-כן ישאר קצת מתוספות במקוטה כמו שיקבשם על רש"י, דלעה ערוך רבא לאמר שעת מנה מדיש לקיש, והלא מיקרא נפקא: מתחלה וקשרתם והודו ולטטפת: אלא ודאי ולהרבנו אליהו על קרחה דרבא סבירא לה דנה לא מקרי תחלה, או דהרבנו אליהו סבירא לה דמשמטש מקרי אפילו לא נסתלקו מעניו וכאנדן פוסקים, ואפילו הכי סבירא לה לרבא וישק' בזה אין מעבירין: אלא ודאי ברכתכיון דאין להלך בזה: * מי שהוא זהיר וכו'. ורופצה לומר, כי קבא בזה' שפעולה לילך ספחת ביתו בעציות

באר היטב

(3) בטלית-גדול. ואפילו בא לידו השלית קדם שהניח תפלין א"צ להתעטף בו בביתו, כיון שאין דעתו ללבוש פאן, מ"א. ועין הרדב"ו סימן לו. כתב בתשובת מהרי"ם מולבלין סימן ל"ח: אחר נקשר עצמו בקנסי לילך לתהלים קדם אור הבקר, וצפה ורופצה לתור בו מפני שאינו יכול לילך לבכ"ו

משנה ברורה

(ד) **ויצטרף להניחם**, נראה לי פשוט דאם מתפלל בביתו ורופצה להניח טלית ותפלין, ובתוך חצר שלקניו מנה התפלין ובתוך חצר אחר מנה השלית, צריך להניח תפלין ברישא כדי שלא יעבר על הפעות, אחרי דהתפלין מונמיני לפני תחלה, ואף שלא נטל ערוך התפלין בידו והר"א מהא דיוקא לג ע"כ בגמרא וכי ע"ל להיכל וכו' עין שם: (ה) **קדם השלית**, ואם עבר והניחם מידו ונטל השלית, (ה) שוב אסור לעזובו ולשלם התפלין: (ו) **ואין לו ציצית**, אפילו הוא הולך בידו ד' קנפות, וכל-שכן לפי מנהגנו דכל אחר זהיר בטלית-קטן: (ז) **אין צריך**, מפני שאין משהין את המצוה, אף-על-פי שיש לומר שיעשה אחר-כך יותר מן המבטור, מצוה בשעתה חביבא¹¹; וכן (י) **מקרי ושאנו סדיר דקטמא לן דמדור קודם**, אם אין הסדיר לפנינו אין צריך להמתין: **ב** (ח) **בביתו**, כדי שיעא (ח) **מפתח ביתו בעציות ותפלין**, וכמו שהביא הבית-יוסף והרדב"ו משה בשם הזהר עין שם שהוא ענין גדול¹², ואם יודע שיהלך דרך מבואות המטנפות¹³ או שמצויין נכרים ברחוב, (ט) **יחיים בחצר בית-ההנכנס**, ואם (י) **אי אפשר יחיים בביתו ירכסם בכוכוה או בידו**¹⁴, ועין (יא) **באחרונים שכתבו**, במשכים קדם אור הבקר ובא לבית-ההנכנס, לא שיק' אחרת היתה, דערוך לא מטי זמן חייבא, ומכל מקום כשיאזור היום יותר טוב שיעצא לחצר בית-ההנכנס וילבשם שם ויכנס אחר-כך לבית-ההנכנס: (ט) **ושם יתעטף**, ואף-על-פי (יב) **שכא השלית-גדול לידו קדם שהניח התפלין**, אין צריך להתעטף בו בביתו, כיון שאין דעתו ללבוש פאן¹⁵; (י) **להתעטף**, ובמקום שמצויין נכרים ברחוב (יג) **יתעטף בחצר בית-ההנכנס** אם אפשר לו: (יא) **ולברך עליו**, פורשו, ברכת להתעטף, ויכונן לפטר בכרכה זו גם השלית-קטן, וכדלעיל בסימן ח סעיף י, עין שם במשנה ברורה סעיף-קטן כד: **ג** (יב) **ואז היה וכו'**, כדי לתן שבת והודאה בכרכה זו גם על התפלין שנקראין פאר, שגאמר "פארך חבוש עליך", וקאי על תפלין שהן פאר לישראל, כמו שגאמר "וראו כל עמי הארץ וגו' ויראו מפניך", ודרשינן אלו תפלין שבראש: (יג) **ומברך עמי וכו'**, ובארצות-החיים כתב: לא ראיתי שנהגין כן, רק מניחין תפלין קדם ברכת השחר או אחר-כך, כל אחד לפי מנהגו, רק ראיתי מדקדקים למשמש בתפלין של יד ושל ראש בשעה שמברך ברכה זו: **ד** (יד) **בשעת קריאת שמע ותפלה**, ורופצה לומר, לכל הפחות בשעת קריאת שמע ותפלה, וכדלקטן בסימן לו סעיף ב, ואמרנו בגמרא: כל הקורא קריאת שמע בלי תפלין¹⁶ הרי הוא כאלו מעיד עדות שקר בעצמו ח'¹⁷, ופרשו בתוספות, לפי שאומר "וקשרתם לאות" וגו' ואין קושרתם¹⁸; ואף שבדיעבד יצא ידי קריאת שמע, מכל מקום

שער הציזין

יש לו עברך מצד אחר, שפראה על עצמו שאין רופצה לקים רצון השם ותברך, וזהו עדות שקר שמעיד על עצמו. ויש עוד פורש אחר עין בלבוש. וכתב בספר חרדים, במונה נלמד בשאומר "ואתבך אתי" וגו' יראה להקדים אתבך השם ותברך בלבבו¹⁹, שלא יתנה כדובר שקר ח'²⁰, ודע ולא אמרו כן אלא שיעושה כן מבורי²¹, שמתעצל להניח תפלין קדם קריאת שמע, אבל מי שאין לו תפלין, או שיהוא בדרך ומחמת קר רופצה אינו יכול להניח תפלין, וכל פהאי גונא, בודאי אין לו לאחור קריאת שמע בזמנה מחמת זה²²; לבוש בסימן נח והעתקתי שם את לשונו, עין שם: **ה** (טו) **יבדוק**

(ה) סגן-אברהם: (ו) פרי-מגרים: (ז) סגן-אברהם: (ח) סגן-אברהם: (ט) ארצות-החיים: (י) אלהי רבה ופרי-מגרים וארצות-החיים: (יב) סגן-אברהם: (יג) סגן-אברהם: (יד) סגן-אברהם: (טו) סגן-אברהם:

הלכות תפילין סימן בה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ז]

אף-על-פי שיש לומר שיש עשה אחר-כך יותר מן המבקר, מצוה בשקטתה חביבא⁽¹¹⁾.

(11) לגבי קידוש לבנה פסק השו"ע לקמן (סי' תכו ס"ב), שאף אם הגיע זמנה ימתין למוצאי שבת, שאו הוא מבושם ובגדיו נאים. ובספרו מחנה ישראל (פט"ו ס"ה) כתב בשם החי"א (כ"ל סח ס"א), שמדין זה יש ללמוד, שבמקום שאם יהיה המצוה יקיימנה אחר כך באופן מובחר יותר, מותר להשהותה, ושלא כמו שכתב כאן. ובשם ספר חסידים הביא, שבכל אופן יעשה מיד, ומסיק שם, שאם אינו יודע מה ילד יום, לכל הדעות יש לעשותה מיד. ובביה"ל להלן (סי' ד"ה פגז) ובמשנ"ב לקמן (סי' תכו ס"ק כ) כתב בשם ספר מעשה רב, שהגרי"א היה ממנהר לקדש את הלבנה ולא המתין. והארצות החיים (המאיר לארץ ס"ק יג) כתב לחלק בין מצות קידוש לבנה ובין מצות תפילין, שבקידוש לבנה על ידי ההמתנה למוצאי שבת משתבחת מצות הקידוש לבנה עצמה, מה שאין כן בתפילין שאין המצוה עצמה משתבחת בכך. ובשע"צ שם (סי' כא) כתב, שכדברי הספר חסידים משמע גם בפי"ג ובפתחי תשובה.

[משנ"ב ס"ק ח]

עין שם שהוא ענין גדול⁽¹²⁾. ואם ירדע שאלך דרך מבואות המטונפות⁽¹³⁾ וכו', יקפס ככוכבו או כגדול⁽¹⁴⁾.

(12) ובגדון האם עדיפה המעלה להיות מהעשרה הראשונים הבאים לבית הכנסת, על פני המעלה ללכת לבית הכנסת כשהוא מעוטף בטלית ותפילין, הביא לקמן (סי' צ ס"ק מז) בשם המג"א (שם ס"ק כח), שהארי" ז"ל לא היה מהעשרה הראשונים הבאים לבית הכנסת, משום שנצרך לפנות שהיה לו חוליו, וגם כי רצה לילך מעוטף בטלית ותפילין לבית הכנסת, ואי אפשר לעשות כן קודם היום, ומכך דייק המג"א (כאן ס"ק ג) שהמעלה ללכת לבית הכנסת כשהוא מעוטף בטלית ותפילין עדיפה, וכן הביא הכף החיים (כאן ס"ק יח) בשם כמה אחרונים. וזה שלא ככתוב בארצות החיים (המאיר לארץ ס"ק יח) שביאר שעיקר טעמו של הארי" ז"ל הוא משום שהיה צריך לפנות, והטעם השני רק מצטרף לו, ולדבריו כתב שמעלת עשרה הראשונים שהוכרזה בגמרא עדיפה על המעלה שילך לבית הכנסת מעוטף בטלית ותפילין. וגם המחצה"ש (כאן ס"ק ג) כתב שעיקר טעמו של הארי" ז"ל לא היה מטעם זה.

(13) ורחובות שיש בהם פחי אשפה, דעת הגר"ש אויערבך (משנ"ב ביצחק יקרא סי' מג ס"ק ב) שאין זה גורם להם להיחשב כמבואות המטונפים. מאידך, דעת הגרי"ש אלישיב (קונטרס הלכות תפילין סס"א) שפחי אשפה גורמים לרחוב להיחשב כמבואות המטונפים, ובשרית אור לציון (ח"ב פ"ז תשובה יח) חילק שאם גוף הפחים התאכל על ידי האשפה דינם כגוף של רעל ונממילא הרחוב נחשב למטונף, אך לא התאכל גוף הפח על ידי האשפה הרי היא נחשבת למכוסה.

(14) ולקמן (סי' מג ס"ק ב) כתב שנחלקו אחרונים אם מעיקר הדין מותר לילך עם תפילין במבואות המטונפות, אלא שטוב לכסותן, או שמא יש לכסותן מעיקר הדין. ולענין הרצועות ושולש הכריכות שעל האצבע, כתב לקמן (שם) שהסתפק המחצה"ש אם צריך לכסותן, ובשם הרדב"ו כתב, שאין צריך לכסות את הדלת והידיד שבוצעו, לפי שדרך קשירה הן עשירות ולא דרך כתיבה.

[משנ"ב ס"ק ט]

אין צריך להקטעף בו בביתו, פיון שאין דעתו ללבוש פאן⁽¹⁵⁾.

(15) מקור דבריו הוא מהמג"א (סי' ד), ומשמע שאם דעתו ללבושו בביתו, ובאה הטלית לידו לפני התפילין, צריך להקדימה גם מפני שאין מעבירין על המצוות. והוכיח השו"ע חמד (כללים מערכת האל"ף כלל רצג) מדבריו, שדין אין מעבירין על המצוות שייך גם כשמצוה אחת היא חובת הגוף גמורה והשניה אינה חובת הגוף גמורה, שהרי מצות תפילין חובת הגוף גמורה היא, ואילו מצות ציצית אינה חובה גמורה, שהרי מי שאינו לבוש ארבע כנפות אינו חייב בה.

[משנ"ב ס"ק יז]

כל הקורא קריאת שמע בלי תפילין⁽¹⁶⁾ הרי הוא קאלו מעיד עדות שקר בעצמו ח"ו⁽¹⁷⁾, ופרשו בתוספות, לפי שאומר "ויקשרתם לאזות" וגו' ואין קושרתם.

(16) ולגבי תפילין דרית, כתב לקמן (סי' לד ס"ק טו) בשם הפמ"ג שיקרא בהן רק פרשת שמע ופרשת והיה אם שמוע, אבל פרשת ציצית אינו צריך, כיון שכבר תיקן החשש שמעיד עדות שקר כשקרא את שתי הפרשיות.

ובתשעה באב כשמניחים תפילין במנחה, כתב לקמן (סי' תקנח ס"ק ה) שלא יקרא אז פרשיות קריאת שמע וקדש, כיון שאו אינו זמן קריאת שמע ולכן דינו רק כקורא בתורה, ותשעה באב הרי אסור בתלמוד תורה כל היום.

(17) אמנם אם אינו מכוון לצאת ידי חובה בקריאה זו, כתב לקמן (סי' מז ס"ק ג) שאין בזה משום עדות שקר.

ומי שזהיר לקרוא קריאת שמע עם הגוף, כתב בביה"ל לקמן (סי' נח ס"א ד"ה ומצוה) שיוחר לקרוא בזמנה סמוך לנץ, אפילו אם אין לו תפילין באותו זמן.

ומי שקורא קריאת שמע קודם התפילה משום שחושש לזמן קריאת שמע של המג"א, כתב הגר"ש אויערבך (שיח הלכה הע' ב) שאינו חייב להניח תפילין כדי שלא יהיה כמעיד עדות שקר, כיון שרוב העולם נוהג כהגרי"א, אבל אם חושש שיעבור גם את זמן הגרי"א, יניח תפילין. מאידך, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני יום טוב קובץ ענינים עמי שכח) שגם מי שקורא לפני סוף זמן קריאת שמע של המג"א יניח תפילין, ורק אם חושש שלא יספיק לפני הזמן גם להניח תפילין, יקרא אז קריאת שמע בלי תפילין, והגרי"ח קניבסקי (ספר זכרון שיח תפלה שאלה ז) כתב, שבאופן זה מוטב שיניח תפילין ויקרא קריאת שמע לפי זמן הגרי"א.

(18) וכן האומר פסוק ראשון של שמע וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בלא תפילין, כתב לקמן (סי' סה ס"ק ח), וכעין זה בסי' מז ס"ק ג) לגבי הנכנס לבית הכנסת ומוצא ציבור שקוראים קריאת שמע, שאף על פי שצריך לקרוא עמהם פסוק ראשון, מ"מ לא יכוון לצאת בזה ידי חובה, כדי שלא יהיה כמעיד עדות שקר. וכן מי שנודמו לו תפילין באמצע קריאת שמע, כתב לקמן (סי' סו ס"ק טו) שיניח מיד, כי בכל תיבה ותיבה של קריאת שמע מצוה שיהיו עליו תפילין.

[משנ"ב שם]

יראה למקניס אהבת השם יתקרב בלבד⁽¹⁹⁾, שלא יהיה כדובר שקר ח"ו⁽²⁰⁾. ודע דלא אמרו פן אלא כשעושה פן במזיד⁽²¹⁾ וכו', בודאי אין לו לאחר קריאת שמע בזמנה מקמת זה⁽²²⁾.

(19) והדרך להגיע לכך, כתב בספרו שמירת הלשון (ח"ב חתימת הספר) שיתבונן בגדולת הבורא ורוממותו שהוא מהיה כל העולמות ובהפוך קטנות ערך נפשו וזעירותו וזולתו, ואחר כך יכיר

מילואים הלכות ציצית סימן כג כד

המשך מעמוד 62

להתעטף, חובה לחנכו בציצית משעה שידע לאחוז את הציצית בזמן קריאת שמע, ומוכח שההסתכלות היא חלק מהמצוה, שאם לא כן לא היו משערים בה.

7) והוסיף בזה בספרו שמירת הלשון (ח"ב בתנימת הספר פ"ג), שמפשוטות לשון הכתוב משמע שיש בראיית הציצית תועלת להודרו במצוות השם ולא לתור אחר ראיית העינים, ואם כן מה נכון הוא לראות הציצית כמה פעמים ביום, ובפרט כשעולה איזה מחשבה שאינה טהורה על הלב, או איזה שהוא כעס, שאז טוב מאד להסתכל בציצית כדי שיפקע היצר.

[משנ"ב ס"ק ו]

ראיה מביאה לידי זכירה⁶⁶) וזכירה מביאה לידי מעשה⁶⁷).

6) ולדעת הסמ"ק (סי' כח) והחרדים (פ"י סי"א) הרי זו מצוות עשה מן התורה, וביאר החרדים שם שלומדים מצוות עשה זו מן הכתוב "וראיתם אתו וזכרתם", שראיה מביאה לידי זכירה וזכירה מביאה לידי מעשה. וכן הובא בסידור הגר"א (עמוד 107), וביסוד ושו"ש העבודה (שער המזרח פ"ח) כתב כן בדעת רש"י במנחות (מד, א ד"ה בציצית), וכן כתב בשם ר' חיים ויטאל, ובשו"ת אגרות משה (אריח ח"א סי' ג ענף א) כתב שכן משמע ברמ"א לעיל (סי' יז סי"ג) שכתב שקטן היודע

הלכות ציצית סימן כד כה

המשך מעמוד לב

הציצית לפני הנחת התפילין הוא משום שימעלין בקדוש. וביאר בשו"ת הר צבי (ח"א סי' כ) את תשובת הביאור הלכה, שכשהמצוה היא בפעולה שחורף לגופו, יש להקדים את המקדש יותר, אבל כשצריך להתלבש בשתי מצוות הנעשות בגופו ונעשה על ידו, על כך נאמר שימעלין בקדוש ותחילה יכסה עצמו בטלית שהיא כיסוי של מצוה, ואחר כך יניח תפילין שמקשר את עצמו בקשר היחוד והקדושה.

[ביה"ל ד"ה שמעלין]

וכון כזה לתרץ קרית הש"א והדגול מרבכה⁶⁸).

10) קריתים היא, שהרי לא נאמר דין 'מעלין בקדוש' אלא לגבי העלאת חפץ מקדושה קלה לקדושה חמורה, אבל כשיש נדון איזו מן המצוות להקדים, הרי מבואר במשנה (זבחים פ"י מ"ב) שיש להקדים את המקדש יותר, ולא להקדים את הפחות מקדש כדי להיות מן המעלין בקדוש, ואם כן כיצד כתב השריע שהטעם להקדים לבישת

הלכות תפילין סימן כה

המשך מעמוד 64

איסור אין בזה.

22) ואפילו כשהוא רק ספק שמא יאחר זמן קריאת שמע, כתב לקמן (סי' נח ס"ק ה) שלא ימתין, אלא יקרא קריאת שמע מיד בלא תפילין. וכשקרא קריאת שמע בלא תפילין ואחר כך הזדמנו לו תפילין, כתב לקמן (שם) שיקרא עמוק קריאת שמע או פרשה אחרת או מזמור תהלים. ומי שלא התפלל שחרית ומתפלל שתי תפילות במנחה, כתב בספרו מחנה ישראל (פ"ו סי"ג) שראוי ונכון להתפלל תפילות אלו עם תפילין, כיון שלא זכה להתפלל שחרית עם תפילין.

רב טוב הבורא עליו בהתמדת טובותיו מיום היותו על הארץ לא לפי מעשיו, ומסתיר עוונותיו מבני אדם ומאריך לו. ואם קשה לו לכוון כוונה זו בשעת קריאת שמע, כתב (שם) שיראה להתבונן בזה לפחות פעם אחת ביום לאחר התפילה, וטוב שיעשה כן לפני האכילה, ככל המצוות שאין לאכול עד שיקיימן.

20) ולענין הקורא קריאת שמע בלא ציצית האם נחשב כמעיד עדות שקר, ראה מה שכתב לעיל סי' כד ס"ק ג, ומה שכתבנו שם.

21) ואם אינו עושה במזיד, כתב לקמן (סי' מו ס"ק לג) שאפילו

הלכות תפילין סימן כז

המשך מעמוד 72

כאן שהלאק בטל לגמרי לעור ונעשה עמו כדבר אחד. והגר"נ קרליץ (חוט שני פסח ע"י שה) הסתפק בזה, ולמעשה היקל רק כשאין בלאק ממשות.

(ח"ה סי' יד) שכיון שנתנהו כדי להגן על הבתים אינו פוסל, וכמו שכתב בשו"ת מהר"ם שיק (יו"ד סוף סי' רפח), שכל מה שנעשה כדי לשומרו ולהחזיקו, דינו כמי שנעשה לנאותו ובטל ואינו חרץ, ובפרט

הלכות תפילין סימן כח

המשך מעמוד לט

וכו', תיק תפילין אסור בשל שעטנז, כמו מטפחת ספרים⁶⁹.

14) אמנם לעיל (סי' כז ס"ק לב) כתב, שכיון שבתורתא יש יותר קדושה מן הרצועות, אין לכרוך בשעת הנחת התפילין את הרצועות על התורתא, אלא אם כן עושה זאת כדי שלא יזוה התפילין ממקומן (הערת השיח הלכה סי' כז אות כט מ"ב ס"ק לב).

עם הציבור, והיה הגר"ח וזננפלד (שביבי אש הל' תפילין) נוהר להניח את השל ראש בתוך התיק קודם שחלץ את של יד, כדי שלא ישכח לאחר מכן ויניח את השל יד בתוך התיק קודם השל ראש.

[משנ"ב ס"ק ט]

אֶלָּא בְּצִדֵי הַבָּתִּים עַל הַתְּתוּרָא⁷⁰) וכו', צריך לֶאֱחֹז הַתְּפִלִּין בְּיָדוֹ⁷¹)